



EĞİTİMLE İLGİLİ YAZILARA İLİŞKİN YEREL BASIN ÜZERİNDE YAPILAN BİR ÇÖZÜMLEME

Yrd. Doç. Dr. Turan Akman ERKİLİÇ

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eskişehir/ TÜRKİYE

E- posta: terkilic@anadolu.edu.tr

Özet

Eğitim ve medya arasında işlevsel bir amaç birlikteliği olduğu gözlenir. Birer toplumsal kurum olarak medya ve eğitimin ortak işlevlerinden biri davranış değiştirmeyi amaçlamalarıdır. Bu araştırmada öncelikle gazete yazıları sınıflandırılarak yerel gazetelerde eğitimle ilgili yazılara kapsam açısından ne oranda yer verildiği saptanması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarını şu şekilde özetlemiştir: Yazı türüne göre kapsam açısından en çok haber nitelikli gazete yazıları yayınlanırken; doğrudan eğitim amaçlı gazete yazılarının en az yayımlandığı görülmüştür. Haber nitelikli gazete yazıları bağlamında, “üniversite çevre ilişkileri” en sık yayınlanırken; “olay haber” türünün en az kapsamlı yayımlandığı görülmüştür. “Reklam, tanıtım ve iletişim” kapsamında “özel kurum” türü en çok sıklıkla yayınlanırken; “zayıf- kayıp” türünün en az sıklıkla yayımlandığı görülmektedir. “Doğrudan eğitim amaçlı gazete yazı türü içinde “psikolojik danışma ve rehberlik” türü en çok sıklıkla yayınlanırken; “din eğitimi” türünün daha az yayımlandığı belirlenmiştir. Gazetelerin formal eğitim sürecinde kullanılması, basın kurumları ile okul işbirliği, gazetelerde “eğitim sayfası” oluşturulması ve öğrencilerin medya okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi araştırmanın kimi önerileridir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, yerel gazete, yazı türleri, medya eğitim ilişkileri, medya okuryazarlığı.

A CONTENT ANALYSIS OF LOCAL NEWSPAPERS RELATED TO EDUCATIONAL ISSUES

Abstract

It's observed that there is a functional purpose agreement between education-media. As social institutions, one of the joint functions of media and education is to aim to change behavior of citizens. By means of this research, primarily by classifying journal articles it is aimed to determine the portion of journal articles related to education in local journals from the point of extent. The results of the research can be summed up as follows: while types of “news” mostly take place, types of “journal papers having directly educational purposes” take place less from the point of extent to type of journals. In the context of types of article from the point of extent; that while type of “university environment relationship” is mostly published, type of “event-news” is less published is seen. In the context of “advertisement, introduction, information” the point of extent; that while type of “private institution ads” is mostly published, type of “lost and loss” is less published

is observed. In the context of “journal papers having directly educational purposes” the point of extent; that while type of “psychological consultation and counseling” is mostly published, type of “religious education” is less published is indicated. The journals’ being used for educational development process, cooperation of school and media organizations, forming an “educational page” in journals and development of media literacy abilities of students are a few proposals of the study.

Key Words: Education, local journal, types of journal article, media and education relations, media literacy.

Giriş

Birer toplumsal kurum olarak basın ile eğitim arasında işlevler bakımından birliktelik gözlenir. İki toplumsal kurum da özleri gereği toplumsallaştırma, bilgi aktarma ve yetiştirme gibi ortak görevler üstlenir. Ayrıca eğitim ve basın kurumları sosyo-ekonomik ve politik açıdan yarı-kamusal hizmet sunar. Bu olguların yanında eğitim ve basın birbirlerini tamamlar. Bu özellik, “eğitilmiş bireyin basına ilgisi, gazete okuyanın da bilgisi artar!” sözü ile veciz bir biçimde anlatılabilir. Bu ilişki bağlamında eğitim kurumlarında basın yayın organlarından daha çok yararlanılacağına ilişkin gelişmeler görülmektedir. Medya okuryazarlık derslerinin okul öğretim programlarına alınma çabaları bunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ancak, “basın eğitim sürecini nasıl etkilemektedir?”, “basın eğitim konularını nasıl ele almaktadır?”, “basın yayın organları eğitsel amaçlarla nasıl ve ne kadar kullanılmaktadır?”, “basın, eğitim konularına hangi içerikte ne kadar yer vermektedir?” vb. soruları konu edinen bilimsel araştırma ve çalışmalar son derece sınırlıdır. Bu temayı konu edinen çalışmalar, Bülbül’ün (2001), Tanrıöver ve Diğerleri’nin (2000) çalışmaları ile Önür’ün (1998) eserleri ile oldukça sınırlıdır. Bu soru ve olgular, basın ve eğitim ilişkilerinin akademik olarak incelenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Eğitim ve medyanın içerik ve işlevleri genel bir bakışla incelendiğinde, yer yer örtüşen, benzeşen içerik ve işlevlerin bulunduğu belirlenebilir. Eğitim, genelde istendik ve kasıtlı davranış değiştirme süreci olarak tanımlanır. Ancak eğitimi salt davranış değiştirme ve çocuğa bakma yani pedagoji olarak tanımlamak eksik bir tanımlamadır. Eğitim günümüzde artık çok boyutlu işlevleri bulunan bir toplumsal kurumdur. Basın da salt haber ve yorum dağıtan bir kitle iletişim aracı olarak tanımlanamaz. Medya sözcük anlamı ve kökü itibarıyla kitleleri birbiriyle ilişki kurduran ve bağlayan anlamına gelir. Kitlelerin sosyalleşmesini sağlayan, davranış ve tutumlarının oluşmasında etkili bir toplumsal kurum olarak görülmektedir (Macionis, 1997: 135–137).

Eğitimin işlevleri farklı yaklaşımlara göre değişim gösterir. İşlevselci yaklaşıma göre, eğitimin açık ve kapalı işlevleri bulunmaktadır. Bu bağlamda eğitim kurumları, toplumun ve siyasal erkin genel istemlerine uygun davranış gösteren bireyler yetiştirmeyi amaçlar (Kammayer ve diğerleri, 1990: 410–416). Genel bir kavrayışla genelde eğitimin özelde okulun işlevleri sosyalleştirme, kültürlenme, kişilik kazandırma (Ergun, 1994: 60–67), yenilikçi ve değişimci birey yetiştirme, seçme, yerleştirme, üretim ve tüketim için gerekli beceri edindirme, statü kazandırma ve işsizliği önleme (Tezcan, 1996: 66–78) biçiminde özetlenebilir. Çatışmacı ya da Marksist yaklaşıma göre eğitim bireyin egemen ideolojiye bağlı olarak sosyalleştirilmesini amaçlar (Thio, 1989: 348). Etkileşimsel yaklaşım ise eğitimi sosyo-psikolojik olarak bireyin davranışlarının sınıf ve kişilerarası etkileşimle değiştirilmesi etkinlikleri olarak tanımlamaktadır (Schaefer ve Lamm, 1995: 456). Eğitimin temel işlev ve konumu tüm yaklaşımlar bağlamında ortak paydada şu biçimde toplanabilir. Eğitim sosyal, ekonomik ve politik sistemlerin karşılıklı etkileşimine göre davranış, sosyal norm ve yaşam biçimi oluşturmaya işlev edinen etkinlikler süreci ve bir toplumsal kurumdur.

Basının ya da yaygın söylemle medyanın işlevleri farklı sosyolojik yaklaşımlar açısından değerlendirilebilir. İşlevselci yaklaşıma göre medyanın işlevleri şu biçimde sıralanabilir. Öncelikle medya yaşamın sürdürülmesi için katkı, bilinçlendirme, uyarma görevlerini yerine getirir. Medya toplumda birey ya da gruplara statü verir. Sosyal normların oluşturulmasında medya etkilidir. Medya kültür aktarır, eğlendirir, dinlendirir ve nihayet uyumlaştırma işlevi yüklenebilir (Macionis ve Plummer 1998: 586–587). Marksist yaklaşım medyayı üretim ilişkilerine göre egemen sınıfların çıkarlarının gerçekleşmesinin bir aracı olarak betimlemektedir. Bu durum otoriter bir yaklaşımdır ve yönetenlerin sürekli medyayı ellerinde tutmaları anlamına gelmektedir (Skjerdal, 1993). Etkileşimselci yaklaşım ise kitle iletişim araçları bireyin, kendini ve toplumu nasıl algılayacağı ve yorumlayacağını belirleyen bir etmen olarak tanımlamaktadır Schaefer ve Lamm, 1992: 460–461). Bir başka açıdan ise basın genel bilgi, haber, belge, olay ve yorumların saklanabilir ve tekrarlanabilir nitelikte kitlelere ulaşmasını sağlayan bir toplumsal kurumdur (Vural, 1999: 30–31; Yüksel ve Demiray: 1988: 32). Basının işlevleri sosyal, kültürel, politik ve ekonomik yönleriyle çok boyutluluk gösterir. Bu işlevleri çevre gözlemlene açıklama - yorumlama, bilgilendirme, toplumsal mirası aktarma, öğretme, eğlendirme, dinlendirme, toplumsal hedefler için seferberlik ve birliktelik oluşturmaktır (Güz Nurettin, 2005: 12–13; Schaefer ve Lamm, 1992: 119–121). Medyanın işlevleri tüm yaklaşımlar bağlamında ortak paydada toplanması gerekirse şu sonuç çıkarılabilir. Medya, sosyal, ekonomik politik sistem ve istemlerin karşılıklı etkileşimine göre davranış, sosyal norm ve yaşam biçimi oluşturmaya amaç edinmek durumunda bulunan haber verme, eğlendirme, bilgilendirme kamuoyu oluşturma görevleri bulunan bir toplumsal kurumdur.

Eğitim ve medya ilişkileri yukarıda yapılan tartışmalara bağlı olarak şu biçimde özetlenebilir. Eğitim ve medya, toplumda oluşan sosyal, ekonomik ve politik etkileşime göre şekillenmektedir. Bu bağlamda makro düzeyde medya daha özgür; mikro düzeyde ise eğitim çalışmaları daha özgür görülmektedir. Eğitim ve medya birer toplumsal kurum olarak işlev görmektedirler. Her iki toplumsal kurum da açık ve kapalı işlevler yüklenmiştir. Ortak işlevleri bilgilendirme, haberleşme, serbest zamanları değerlendirme, genelde istendik ortak davranış kalıpları oluşturma, özgürlükçü olmayı amaçlamakla birlikte göreceli olarak egemen ideolojiyi aktarma biçiminde sıralanabilir.

Eğitimle İlgili Gazete Yazılarının İçerik Açısından Sınıflandırılması

Eğitimle ilgili gazete yazılarının içerik açısından sınıflandırılması oldukça karmaşık ve güçtür. Konuların benzerliği nedeniyle binişme önemli bir sorundur. Kimi içeriklerin nitelik açısından benzerliklerinden ötürü hangi tür içinde alınacağı önemli tartışmalar yaratmaktadır. Tüm tartışma ve sorunlara karşın bu çalışmada eğitim ile ilgili gazete yazıları içerik açısından *Haber Nitelikli Gazete Yazıları*, *Tanıtım Reklâm ve İletim Odaklı Gazete Yazıları* ile *Doğrudan Eğitim Amaçlı Gazete Yazıları* biçiminde üç grupta toplanmıştır. *Haber Nitelikli Gazete Yazıları* grubuna *Üniversite Dışı Öğretim Kurumlarının Yönetimi, Sınav ve Okul Kayıt, Üniversite Yönetimi ve Çevre İlişkileri, Çalışma İlişkileri, Beden Eğitimi ve Spor, Eğitim Programları ve Öğretim Programı, Olay Haber, Halk Eğitimi türündeki* gazete yazıları alınmıştır. *Reklâm Tanıtım ve İletim Odaklı Gazete Yazıları* grubuna *Milli Eğitim Müdürlüğü İhale (MEM İhale), Özel Kurum Reklâm, Üniversite İhale, Kişisel Ders Verme, Zayi – Kayıp, Resmi İlan ve Taziye – Vefat türündeki* gazete yazıları alınmıştır. *Doğrudan Eğitim Amaçlı Gazete Yazıları* grubuna *Psikolojik Danışma ve Rehberlik ve Din Eğitimi* ile ilgili gazete yazıları alınmıştır.

Haber Nitelikli Gazete Yazıları grubuna giren gazete yazı türleri şu biçimde tanımlanmışlardır. *Üniversite Dışı Öğretim Kurumlarının Yönetimi*, türü okulöncesi, ilk ve ortaöğretim kurumları ile halk eğitim, çıraklık eğitim merkezleri ile tüm özel öğretim

kurumlarının yönetimi ile ilgili durumları konu edinen genelde haber özelliği taşıyan yazıları kapsamaktadır. *Sınav ve Okul Kayıt*, türü ilk, orta ve yükseköğretim kurumlarına giriş ve öğrenci yerleştirme ile ilgili sınavlara ilişkin gazete yazılarını içermektedir. Sürücü kursu, açık lise ve yükseköğretim sınavlarına hazırlama ile kamu personeli seçme ve yerleştirme sınavlarına yönelik haberler bu grupta ele alınmıştır. Bu bağlamda sınav ve okula kayıt ilan ve reklamları gibi çalışmalar özü itibarıyla bir yönetsel görev sayılırlar; ancak işlevsel ve durumsal farklılıkları nedeniyle bu çalışma kapsamında gazete yazıları olarak farklı bir içerik türü olarak böylesi bir grupta ele alınmışlardır. *Üniversite Yönetimi ve Çevre İlişkileri*, üniversite yönetimleri ile ilgili konular ile üniversitelerin çevre ile ilişkilerini konu edinen gazete yazıları bu içerik türü içinde değerlendirilmiştir. Özü gereği yönetimin çalışma alanı içinde olması gereken ilan, teşekkür, reklâm vb. türler bu türlerin farklı işlevleri ve araştırmada daha farklı yorumlar yapılabilmesi ve yorumların zenginleştirilmesi için bu kapsam dışında tutulmuştur. *Çalışma İlişkileri*, eğitim alanında gözlenen işçi işveren ilişkileri, özel ders verme, öğretmen ve işçi arama gibi personel yönetimi ile ilgili temaları konu edinen gazete yazıları bu içerik türünde ele alınmıştır. *Beden Eğitimi ve Spor*, beden eğitimi ve spor ile ilgili haber özelliği taşıyan gazete yazıları bu boyutta ele alınmıştır. *Eğitim Programları ve Öğretim Programı*, eğitim bilimlerinin bir alt anabilim dalı olarak eğitim programının oluşturulması, sunumu ve değerlendirilmesi boyutlarını içeren çalışma alanına ilişkin haber niteliği taşıyan gazete yazıları bu başlık altında ele alınmıştır. *Olay Haber*, doğrudan eğitim bilimlerinin bir anabilim dalına yönelik olmaktan çok ilginçlik, dikkat çekicilik özellikleri bulunan eğitim temalı-konulu haber nitelikli gazete yazılarını içermektedir. *Halk Eğitimi*, eğitim bilimlerinin bir anabilim dalı olarak yaygın eğitim çalışmalarıyla halkı örgün eğitim dışında eğitmeyi amaçlayan çalışma alanına ilişkin haber niteliği taşıyan gazete yazıları bu kapsamda ele alınmıştır.

Reklâm Tanıtım ve İletim Odaklı Gazete Yazıları grubuna giren yazı türleri şu biçimde tanımlanmıştır: *Milli Eğitim Müdürlüğü İhale (MEM İhale)*, Milli Eğitim Müdürlüğü ile ilgili her türlü eksiltme ve artırma ilanlarının gazete tarafından küçük kutucuklarda özet bir biçimde sunulduğu gazete yazıları bu kapsama alınmıştır. *Özel Kurum Reklâm*, özel okul ve öğretim kurumlarının kendilerini tanıtmak amacıyla yönlendirme tanıtma ve reklâm içerikli gazete yazı türleri bu grupta ele alınmıştır. *Üniversite İhale*, üniversitelerle ilgili her türlü eksiltme ve artırma ilanlarının gazete tarafından küçük kutucuklarda özet bir biçimde sunulduğu gazete yazıları bu kapsamda incelenmiştir. *Kişisel Ders Verme*, kişilerin özel ders vermek amacıyla mesajlarını ilettiği küçük kutucuklar içinde verilen gazete yazıları bu kapsamda ele alınmıştır. *Zayı – Kayıp*, diploma, kimlik kartı, paso gibi eğitimle ilgili nesnelerin yitirildiği mesajını ileten özel küçük kutucuk ve bölümlerde verilen gazete yazı türleridir. *İlan*, herhangi bir olguyu, bir işi, bir durumu kamuoyuna duyurmak ya da kamuoyunu haberdar etmek için radyo ya da televizyonda okunan, gazete ya da dergide yayımlanan yazı biçiminde tanımlanabilir (Yüksel ve Gürçan, 2005, s.27). Bu bağlamda tüm resmi kurumlarca basın ilan kurumu yasaınca ya da vakıf vb. destek kuruluşların tarafından verilmiş ilanlar *Resmi İlan* kapsamında ele alınmışlardır. *Taziye – Vefat*, bir vefat üzerine sunulan başsağlığı ya da cenaze töreni süresince yapılanlara karşı teşekkür bildirim amaçlı özel gazete yazı türü biçiminde tanımlanmıştır.

Doğrudan Eğitim Amaçlı Gazete Yazıları grubuna giren türlerin tanımları şu biçimde yapılmıştır: *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, eğitim bilimlerinin bir alt anabilim dalı olarak öğrencilerin, velilerin ve öğretmenlerin eğitim sürecinde psikolojik durumlarının izlenmesi, sorunlarının çözülmesi vb. konuları içeren öğrenci ve velileri bilgilendirme odaklı gazete yazıları bu başlık altında ele alınmıştır. *Din Eğitimi*, din eğitimi ve laiklikle ilgili her türlü gazete yazısı bu kapsama alınmıştır.

Amaç

Bu araştırma ile Eskişehir il merkezinde yayınlanan günlük yerel gazetelerde eğitimi konu edinen mesajların (iletilerin) içerik analizi yöntemi ile çözümlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla şu soruya yanıt aranmıştır: Eskişehir'deki yerel gazetelerde eğitimi konu edinen gazete yazılarına hangi içerikte ne kadar alanda yer verilmektedir?

Bu amaçla şu sorulara yanıt aranmıştır.

1. Gazetelerde Haber Nitelikli Gazete Yazıları, Tanıtım Reklâm ve İletim Odaklı Gazete Yazıları ile Doğrudan Eğitim Amaçlı Gazete Yazılarına ne kadar ve hangi oranda yer verilmiştir?
2. Haber Nitelikli Gazete Yazıları, Tanıtım Reklâm ve İletim Odaklı Gazete Yazıları ile Doğrudan Eğitim Amaçlı Gazete Yazıları boyutlarında konuları açısından hangi tür gazete yazılarına ne kadar ve hangi oranda yer verilmiştir?

Önem

Bu çalışma ile şu katkıların sağlanacağı beklenmektedir: Yerel basına ilişkin çalışmaları bilimsel veriler sağlanacaktır. Yerel basın ile eğitim ve bilim kurumları arasında işlevsel bir ilişkinin kurulmasına katkıda bulunacağı umulmaktadır. Eğitimci ve akademisyenlere basın ve eğitim ilişkileri bağlamında ve içerik analizi yöntemi ile de araştırma yöntemleri bağlamında katkı sağlayabilecektir. Eğitim medya ilişkileri inceleyen çalışmalara yeni veri ve bulgular sağlanabilecektir.

Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şu şekilde belirlenmiştir.

- 1) Araştırma Eskişehir il merkezinde düzenli yayınlanan *Akhaber*, *Anadolu*, *Burç*, *İki Eylül*, *İstikbal*, *Milli İrade*, *Sakarya* ve *Son Haber* gazeteleriyle sınırlıdır.
- 2) Araştırma Ağustos 2006 döneminde yayınlanan gazetelerle sınırlıdır.

Tanımlar

Araştırmaya temel oluşturan kavramlar bu çalışmada aşağıda verilen tanımlar karşılığında kullanılmıştır.

Sıklık: (frekans) (f) Bir olay, olgu ya da durumun tekrarlanma sayısı.

Kapsam: (alan) (S) Bir olay, olgu ya da durumun santimetrekare (cm²) cinsinden kapsadığı alan.

Yerel gazete: Eskişehir iline aitlik. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yayınlanan gazeteler.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırmanın Modeli

Araştırmada model olarak genel tarama modeli uygulanmıştır. Tarama modelleri araştırılan nesne, konu ya da durumu hiçbir değişikliğe uğratmadan kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlamayı amaçlayan yaklaşımlardır (Karasar, 1995: 77-78). Bu çalışmada yerel gazetelerin eğitimle hangi gazete yazı türlerine hangi sıklıkla, ne kadar (alan) yer vermekte oldukları ve gazete yazılarının yaygınlık ile sunum biçimine göre hangi sıklıkla ve ne oranda dağılım gösterdiği belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle bu çalışma içerik çözümlenmelerinden niceliğe ilişkin (Gökçe, 2001: 9) amaçlandığı bir çalışma örneğidir.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 2006 yılı Ağustos ayı boyunca Eskişehir il merkezinde yayınlanan yerel gazeteler oluşturmaktadır. Araştırmada yayın politikası, felsefi anlayış, siyasal ve eğitsel yaklaşım gibi açılardan ölçülebilir ve somut bir farklılık bilimsel olarak bulunamadığından tüm yerel gazetelerin örnekleme alınması uygun bulunmuştur. Bu nedenle Eskişehir il merkezinde günlük olarak düzenli yayınlanan *Akhaber*, *Anadolu*, *Burç*, *İki Eylül*, *İstikbal*, *Milli İrade*, *Sakarya* ve *Son Haber* gazeteleri araştırmaya alınmıştır. Ağustos 2006 dönemine ait bir haftalık hangi dönemin alınması için Ağustos ayı haftanın tüm günlerini içerecek (1-7), (8-14), (15-21) ve (22-28) biçimde dört bölüme ayrılmıştır. Bu dört bölümden 1 ve 7 Ağustos 2006 tarihlerini oluşturan birinci hafta kura çekilerek basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle (Gökçe, 2001: 121) araştırmanın örnekleme olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için örnekleme alınan günlere ait yerel gazeteler araştırmacı tarafından tek tek taranarak gazete yazılarının alanları ölçülüp santimetre kare (cm²) olarak belirlenmiştir. Eğitimle ilgili belirlenen gazete yazıları daha önceden oluşturulan sınıflamalarına uygun olarak kodlanmış SPSS ve Excel programları için bilgisayara işlenmiştir.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Verilerin yorumlanması için kapsam bağlamında santimetrekare cinsinden hesaplanan alanlar tablolarda gösterilmiştir. Yorumlara esas oluşturmak üzere yüzdeler kullanılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırmaya ilişkin bulgulara dayalı yoruma yer verilmiştir.

Gazete yazılarının içeriğine göre sıklık açısından dağılımı boyutunda bulgular ve yorum

Gazete yazılarının gazete yazı içeriğine göre kapsam açısından dağılımına ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Haber Nitelikli Gazete Yazılarının Kapsam Açısından Dağılımı

Gazeteler		Akhaber	Anadolu	Burç	İki Eylül	İstikbal	Milli İrade	Sakarya	Son Haber	TOPLAM
Haber Nitelikli Gazete Yazıları	S	4677	7382	5052	4273	7490	2174	7483	7984	46515
	%	62.6	63.9	58.9	47	71.4	43	68.5	83.4	63.9
Reklam Tanıtım İletim Odaklı Gazete Yazıları	S	1546	3636	3524	4823	2993	2256	3441	1388	23607
	%	20.7	31.5	41.1	53	28.6	44.7	31.5	14.5	32.5
Doğrudan Eğitim Amaçlı Gazete Yazıları	S	1252	539	0	0	0	621	0	198	2610
	%	16.7	4.6	0	0	0	12.3	0	2.1	3.6
TOPLAM		7475	11557	8576	9096	10483	5051	10924	9570	72732

*Alanlar (S) santimetre kare (cm²) olarak verilmiştir

Tablo 1'e göre yerel gazetelerde yayımlanan yazılara içerik boyutunda kapsam açısından bakıldığında şu sonuçlar çıkarılabilir: Bu boyutta en çok yer tutan yazı türünü yaklaşık üçte ikilik bir oranla (% 63.9) *Haber Nitelikli Gazete Yazıları* oluşturmaktadır. İkinci sırada yaklaşık üçte birlik bir oranla (% 32.5) *Reklam Tanıtım İletim Odaklı Gazete Yazıları* yer almaktadır. En az yayımlanan türü ise % 3.6'lık oranla *Doğrudan Eğitim Amaçlı Gazete Yazıları* oluşturmaktadır. Bu sonuç, gazetelerin eğitimle ilgili olarak genelde haber nitelikli çalışmalara yoğun bir biçimde yer verdiklerini göstermektedir. Reklam, tanıtım, kayıp vb türlerinde yayında kapsam açısından önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Böylesi bir sonucu şu etmenler etkiliyor olabilir: Reklam tanıtım odaklı yazılar gazeteye genelde gelir getiren yayınlardır. Ayrıca bu türden yayımlar, genelde okuyucu tarafından izlenen çalışmalardır. Doğrudan eğitimle ilgili yazıların en az yayımlanan çalışmalar olması şu nedenlerden kaynaklanıyor olabilir. Kuşkusuz gazeteleri doğrudan örgün eğitime destek kurumları ve bir eğitsel araç olarak görmek olanaklı değildir. Ayrıca araştırmanın yapıldığı dönem, zaman olarak ders yılı içinde olmaması gazetelerin yayın politikasını etkilemiş olabilir.

Haber nitelikli gazete yazılarının içerik kategorilerine göre kapsam açısından dağılımına ilişkin bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Haber Nitelikli Gazete Yazılarının Kapsam Açısından Dağılımı

Gazeteler		Akhaber	Anadolu	Burç	İki Eylül	İstikbal	Milli İrade	Sakarya	Son Haber	TOPLAM
Beden Eğitimi ve Spor	S	1426	1307	980	245	144	0	280	0	4382
	%	30.4	17.7	19.3	5.7	1.9	0	37.4	0	9.4
Çalışma İlişkileri	S	225	507	0	0	364	0	0	19	1115
	%	4.8	6.8	0	0	4.8	0	0	.3	2.3
EPÖP	S	120	1498	906	988	475	0	927	1737	6651
	%	2.5	20.2	17.9	23.1	6.3	0	12.3	21.8	14.2
Eğitim Yönetimi	S	45	623	880	787	1114	693	2673	585	7400
	%	.9	8.4	17.4	18.4	14.8	31.8	35.7	7.4	15.9
Halk Eğitimi	S	0	0	495	476	184	0	0	751	1906
	%	0	0	9.7	11.1	2.4	0	0	9.4	4
Üniversite ve Çevre İlişkileri	S	936	1706	806	1231	1705	833	3384	3205	13806
	%	20	23.1	15.9	28.8	22.7	38.3	45.2	40.1	29.6
Olay Haber	S	0	0	0	0	0	0	85	157	242
	%	0	0	0	0	0	0	1.1	1.9	.5
Sınav ve Okul Kayıt	S	1925	1741	985	546	3504	648	134	1530	11013
	%	41.1	23.5	19.4	12.7	46.7	29.8	1.7	19.1	23.6
TOPLAM		4677	7382	5052	4273	7490	2174	7483	7984	46515

*Alanlar (S) santimetre kare (cm²) olarak verilmiştir

Tablo 2'ye göre yerel gazetelerde yayımlanan haber nitelikli gazete yazılarının içerik kategorilerine göre kapsam açısından dağılımına bakıldığında şu sonuçlar çıkarılabilir: Bu boyutta yaklaşık üçte birlik bir oranla (%29.6) *Üniversite Çevre İlişkisi* türünün ilk sırayı aldığı görülmektedir. İkinci sırada yaklaşık dörtte birlik bir oranla (%23.6) *Sınav ve Okul*

Kayıt türü bulunmaktadır. *Eğitim Yönetimi* türü ise yaklaşık altıda birlik bir oranla (%15.9) üçüncü en fazla yer verilen türü oluşturmaktadır. Bu sonuçlara ilişkin yorumlar şu şekilde yapılabilir: *Üniversite Çevre İlişkisi* konulu materyallerin yaklaşık üçte bire yakın bir kapsama sahip olması basının üniversiteye ilgisi, üniversitelerin özellikle orta ölçekte kentlerin ticari, kültürel ve sosyal yaşamı üzerindeki önemli etkilerinin bulunduğu göstermektedir. *Sınav ve Okul Kayıt* boyutunda haberlerin çokça yayınlanması iki temel nedene dayandırılabilir. Birincisi döneme özgü ki araştırma döneminin okul kayıt vb çalışmaların yoğun olduğu dönemdir. Bu durum, Türkiye’de eğitim sisteminin ardışık sınavlar maratonuna dönüştürülmesinin bir basına yansımalarının sonucu olduğu da bir başka gerçekliktir. Bu bağlamda en az yayınlanan türün *Olay Haber* (.5) türü olduğu görülmektedir. Bu dönem değişkenine bağlanabilir. Araştırma döneminde örgün eğitim kurumlarının öğretime kapalı olması, haber içeriklerini etkilediği düşünülebilir.

Reklâm, tanıtım ve iletim odaklı gazete yazılarının içerik kategorilerine göre kapsam açısından dağılımına ilişkin bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Reklâm Tanıtım ve İletim Odaklı Gazete Yazılarının Kapsam Açısından Dağılımı

Gazeteler		Akhaber	Anadolu	Burç	İki Eylül	İstikbal	Millî İrade	Sakarya	Son Haber	TOPLAM
Kişisel Ders Verme	S	0	332	0	1044	0	0	11	30	1417
	%	0	9.1	0	21.7	0	0	.3	2.1	6
MEM İhale	S	544	149	548	184	533	506	264	44	2772
	%	35.2	4.1	15.6	3.8	17.8	22.4	7.7	3.2	11.7
Özel Kurum Reklâm	S	828	1992	0	3577	1785	850	850	0	9882
	%	53.5	54.8	0	74.1	59.7	37.7	24.7	0	41.9
Resmi İlan	S	0	697	0	0	0	0	0	0	697
	%	0	19.1	0	0	0	0	0	0	2.9
Taziye Vefat	S	0	0	0	0	0	0	492	0	492
	%	0	0	0	0	0	0	14.3	0	2.1
Üniversite İhale	S	174	396	2976	0	620	900	1659	1314	8039
	%	11.3	10.9	84.4	0	20.7	39.9	48.2	94.7	34.1
Zayı Kayıp	S	0	70	0	18	55	0	165	0	308
	%	0	2	0	.4	1.8	0	4.8	0	1.3
TOPLAM		1546	3636	3524	4823	2993	2256	3441	1388	23607

Alanlar (S) santimetre kare (cm²) olarak verilmiştir

Tablo 3’e göre yerel gazetelerde yayımlanan reklam, tanıtım ve iletim odaklı gazete yazılarının içerik kategorilerine göre kapsam açısından dağılımına bakıldığında şu sonuçlar çıkarılabilir: Bu boyutta yaklaşık onda dördlük bir oranla (%41.9) *Özel Kurum Reklam* türünün ilk sırayı aldığı görülmektedir. İkinci sırada yaklaşık üçte birlik oranla (%34.1) *Üniversite İhale* türü yer almaktadır. Daha sonra ise *MEM İhale* yaklaşık onda birlik bir oranla (%11.7) üçüncü en çok yayınlanan yazı türünü oluşturmaktadır. *Özel Kurum Reklâm* türlerinin önemli bir kapsama sahip olmaları, döneme özgülikten kaynaklandığı söylenebilir. Özellikle Ağustos ayı ÖSS, OKS ve KPSS gibi ulusal ölçekli sınav sonuçlarının açıklandığı dönem olması kapsamı etkileyen kimi etmenler olarak düşünülebilir. Ayrıca özel öğretim kurumları arasındaki rekabet reklâmlar aracılığı ile kendini sıkça

gösterdiği ifade edilebilir. Bu bağlamda, *Üniversite İhale* türündeki gazete yazılarının önemli bir kapsama sahip olduğu gözlenmektedir. Bu sonuç, üniversitelerin kent ekonomisinde önemli bir etkiye sahip olduğunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu boyutta en az yayınlanan türlerin *Zayi Kayıp* (%1.3) *Taziye Vefat* (%2.1) yazıları olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlarda, döneme özgünlük, *Zayi Kayıp* materyallerin kapsamının dar olması, basın yoluyla taziye bildirme geleneğinin son derece sınırlı olması gibi etmenler etkili olmuş olabilir.

Doğrudan eğitim amaçlı gazete yazılarının içerik kategorilerine göre kapsam açısından dağılımına ilişkin bulgular Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Doğrudan Eğitim Amaçlı Gazete Yazılarının Kapsam Açısından Dağılımı

Gazeteler		Akhaber	Anadolu	Burç	İki Eylül	İstikbal	Milli İrade	Sakarya	Son Haber	TOPLAM
Din Eğitimi	S	940	0	0	0	0	0	0	0	940
	%	75.1	0	0	0	0	0	0	0	36
PDR	S	312	539	0	0	0	621	0	198	1670
	%	24.9	100	0	0	0	100	0	100	64
TOPLAM		1252	539	0	0	0	621	0	198	2610

Alanlar (S) santimetre kare (cm²) olarak verilmiştir

Tablo 4’e göre yerel gazetelerde yayımlanan doğrudan eğitim amaçlı gazete yazılarının içerik kategorilerine göre kapsam açısından dağılımına bakıldığında şu sonuçlar çıkarılabilir. Bu boyutta yaklaşık üçte ikilik bir oranla (%64) *PDR* türünün ilk sırayı aldığı görülmektedir. İkinci sırada yaklaşık üçte birlik oranla (%36) *Din Eğitimi* türü yer almaktadır. Bu boyutta *PDR* türündeki yazıların genelde sınavlara hazırlık, ortaöğretim ve üniversitelere yerleştirme sınav sonuçlarına göre tercih yapma biçimleri ve karşılaşılabilecek sorunlara ilişkin bilgilendirmeyi amaçlayan çalışmalar olduğu görülmektedir. *Din Eğitimi* bağlamında ise doğrudan dini bilgiler aktarılmaktadır. Bu sonuçlara göre, gazeteler, doğrudan eğitim amaçlı gazete yazılara oldukça az yer verdikleri görülmektedir. Bu durum, hem döneme özgünlük hem de doğrudan eğitimin gazeteciliğin bir işlevi olarak görülmemesinden kaynaklanıyor olabilir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

İçerik bağlamında yerel gazetelerde kapsam açısından en çok yer yayınlanan yazı türünü *Haber Nitelikli Gazete Yazıları* oluşturmaktadır. En az yayınlanan tür ise *Doğrudan Eğitim Amaçlı Gazete Yazıları*’dır. Haber nitelikli gazete yazıları içinde içerik kategorilerine göre kapsam açısından en çok *Üniversite Çevre İlişkisi* konulu yazıların yayımlandığı görülmektedir. Bu bağlamda en az yayınlanan türün *Olay Haber* türü olduğu görülmektedir. Reklâm, tanıtım ve iletişim odaklı gazete yazılarının içerik kategorilerine göre kapsam açısından dağılımında *Özel Kurum Reklâm* türünün ilk sırayı aldığı görülmektedir. Bu boyutta en az yayınlanan türlerin *Zayi Kayıp* ile *Taziye Vefat* (%2.1) yazıları olduğu görülmektedir. Doğrudan eğitim amaçlı gazete yazılarının içerik kategorilerine göre kapsam açısından dağılımında *PDR* türünün ilk sırayı aldığı görülmektedir.

Yerel gazetelerde *Haber Nitelikli Gazete Yazıları*’na diğer yazı türlerine oranla daha çok yer verilmiş olması, gazetelerin genel amaç ve işlevleriyle örtüşmektedir. Genelde

gazetelerin haberdar etme, kamuoyu oluşturma gibi işlevlerini yerine getirmesi daha çok beklenir. Nitekim gazetelerin eğitim amaçlı yazılara daha çok yer beklenilmesi, gazetelerin amaçlarının farklılaşmasına ve eğitim kurumlarıyla amaç çatışması gibi bir sonuca neden olabileceği görülebilir. Bu bağlamda gazetelerin eğitsel işlevi, daha çok kitlere ulaşmak için bir araç olarak benimsediklerini söylemek mümkündür. Reklâm, tanıtım ve iletim odaklı gazete yazılarının kapsam açısından ikinci sırada yer alması şu biçimde yorumlanabilir. Gazetelerin ekonomik olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri, belirli bir finansal desteği zorunlu kılmaktadır. Reklâm, tanıtım ve iletim odaklı yazılara yer verilmesi finansal destek için bir gerekliliktir. Ayrıca eğitimde özelleştirme politikalarına bağlı olarak özel eğitim kurumlarının çoğalması, eğitim görenin bireyselleştirilmesi, rekabet, eğitimin daha çok önemsenmesi ile velilerin eğitime ilgilerinin artması, iş ve işçi bulmada medyanın kullanılma tercihinin artması gibi değişkenler ilan ve reklâm türü yazılara gazetelerde daha çok yer verilmesine neden olmaktadır denilebilir. Doğrudan eğitim amaçlı gazete yazılarının en az yayımlanıyor olması, eğitimin gazetelerin öncelikli, birincil işlevi olmayışına bağlanabilir. Ancak, orta ve yükseköğretime girişteki rekabet, kamu personeli giriş ile yükseltme sınavları gibi değişkenler gazetelerin doğrudan eğitim amaçlı yazılara daha çok vermesine neden olabileceği söylenebilir.

Haber Nitelikli Gazete Yazıları içinde *Üniversite Çevre İlişkisi* konulu haberlere daha çok yer verildiği görülmektedir. Bu durum orta ölçekte gelişmiş bir kentte üniversitelerin etkilerinin görülmesi bakımından ilginçtir. Araştırmanın üniversitelerin daha pasif olduğu Ağustos ayında yapılmış olmasına karşın, üniversitelerin kent yaşamında etkilerinin azımsanmayacak bir ölçekte olduğu söylenebilir. Üniversiteler, Türkiye’de kentler için artık birer ekonomik, kültürel ve sosyal gelişme için olmazsa olmazlar olarak benimsenmektedir. Araştırmada elde edilen bu sonuçta bu durumu destekler niteliktedir. *Haber Nitelikli Gazete Yazıları* içinde *Sınav ve Okul Kayıt* boyutlu haberlere ikinci olarak en çok yer verilmiş olması, döneme özgü etmenlere bağlanabilir. Araştırmanın yapıldığı tarihler okullara kayıt kabul işlemlerinin yapıldığı dönemdir. *Eğitim Yönetimi* ve *EPÖP* konulu yazıların üçüncü ve dördüncü sırada en çok yayımlanan yazı türleri olması şu biçimde tartışılabilir. Öncelikli olarak yönetim odaklı konular genelde gazete de haber olma nitelikli yazılardır. Yönetim odaklı yazılar genellikle tayin, terfi, atama, örgütsel çatışma, soruşturma gibi ilgi çeken konulardan oluşmaktadır. Bu nedenle daha çok yayımlanma eğilimi bulunduğu söylenilebilir. *EPÖP* boyutlu yazıların ise döneme ve araştırmanın yapıldığı kente özgülük nedeniyle yayımlanmış yazılar olduğu görülmüştür. Bu boyuta bütüncül olarak bakıldığında, haber nitelikli gazete yazıları içinde yayımlanma kapsam ve oranı döneme özgülük gösterme eğilimi bulunmaktadır. Bununla birlikte üniversitelerin kent yaşamında ve gazetelerin şekillenmesinde önemli etkilerinin bulunduğu söylenebilir.

Reklâm, Tanıtım ve İletim Odaklı Gazete Yazıları içinde *Özel Kurum Reklâm* türüne en çok yer verildiği görülmektedir. Bu durum, eğitimde özelleştirmenin bir yansıması olarak yorumlanabilir. Ayrıca eğitimde özel eğitim kurumlarının reklâm ve tanıtım çalışmalarına verdikleri ya da vermek zorunda oldukları önemi göstermesi bakımından ilginçtir. Bu bağlamda *Üniversite İhale* türü ikinci olarak en çok yayımlanan tür olduğu görülmektedir. Bu sonuçta üniversitelerin kent ekonomik yaşamındaki ne denli etkili olduğunu göstermektedir. Bu boyutta en az yayımlanan gazete yazısı türü ise *Zayıf ve Kayıp* türündeki yazılardır. Bu sonuçta okulların tatil döneminde olması önemli bir etmen olarak değerlendirilebilir. Bu boyuta bütüncül olarak bakıldığında, reklâm tanıtım ve iletim odaklı yazıların yayımlanma kapsam ve oranı eğitimde özelleştirme ve üniversitelerin büyümesine paralel olarak artacağı söylenebilir.

Doğrudan Eğitim Amaçlı Gazete Yazıları içinde *PDR* türünün yer alması, döneme özgülük nedenine bağlanabilir. Araştırma yapıldığı dönemde orta ve yüksek öğretim giriş sınav

sonuçlarının açıklandığı döneme denk gelmesi, psikolojik danışma, rehberlik ve tercih konularının sıkça işlenmesine neden olduğu açıktır. *Din Eğitimi* konulu yazılara yer verilmesi ise gazete yayın politikasının bir sonucu olduğu söylenebilir. Anılan din eğitimi odaklı gazete yazıları da zaten genel dini kültür aktarım amaçlı yazılar olduğu görülmektedir. Bu boyuta bütüncül olarak bakıldığında şu çıkarımlar yapılabilir: Okulların tatilde olması, eğitim odaklı yazılara daha az yer verilmesine neden olmuş olabilir. Okulların öğretime açık olduğu dönemde sonuçların bu boyutun lehine farklı olabileceği ileri sürülebilir.

Araştırma bulgularına dayalı olarak araştırmacılara yönelik öneriler şu biçimde özetlenebilir: Araştırma farklı dönemlerde-örneğin okulların öğretime açık olduğu dönemlere-farklı örneklem yöntemleriyle uygulanabilir. Araştırma eğitimle ilgili gazete yazılarını niceliksel açıdan inceleyen bir araştırma olması nedeniyle yazıların nitel yönü incelenmemiştir. Bu nedenden ötürü benzer araştırmalar eğitimle ilgili gazete yazılarının içeriklerinin niteliksel çözümlenmesi önerilebilir. Benzer araştırmalar yerel basın dışında bölgesel ve yaygın basın bağlamında yapılabilir. Araştırma sonuçlarına göre eğitimle ilgili gazete yazılarının dağılımları farklılık göstermektedir. Farklı gazete yazı türlerinin her birine neden yer verildiğinin belirlenmesi için niceliksel tarama türünde bir araştırma önerilebilir.

Uygulamalara yönelik olarak araştırma bulgularına dayalı olarak şu önerilerde bulunabilir: Eğitimin ve basının karşılıklı etkileri düşünüldüğünde gazetelerde doğrudan eğitim konulu bölümlere yer verilerek eğitime daha çok katkıda bulunulması amaçlanabilir. Basın yayın organlarının eğitimle ilgili yazılara daha çok yer vererek kamuoyunun bilinçlendirilmesine ve demokratikleşmeye katkıda bulunmaları önerilebilir. Yerel basın, okul ve üniversite işbirliği ile yerel gazetelerdeki eğitimle ilgili gazete yazılarının kapsam ve sıklığının artırılmasına çalışılabilir.

Son söz bağlamında şu noktalara dikkat çekilebilir. İletişim ve bilişim olanakları artıkça eğitim ve medya arasındaki işlevsel işbirliği daha artacağı gözlenmektedir. Eğitim alanında özelleştirme ile eğitimde sosyal fayda yerine bireysel faydanın öne çıkarılması medyanın eğitim amaçlı kullanımını etkileyeceği belirmektedir. Bölge ve kent üniversitelerinin yerel basının işlediği konular üzerinde belirli bir etkisi olduğu açıktır. Daha işlevsel, etkili ve nitelikli basın ve eğitim için popüler ifadeyle “eğitim şarttır”.

KAYNAKÇA

- Avşar, Z. ve Elden M. (2004) *Reklam ve Reklam Mevzuatı*, Ankara: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Yayını.
- Ateş, T. (1994) *Demokrasi: Kavram, Tarihi Süreç, İlkeler*, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Black, J. S. ve Porter L. W. (2000) *Management*, New Jersey: Prentice Hall.
- Bülbül, R.A. (2001) *Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Dağlı, N. (1995) *Gazete Yayımlama Teknikler*, Ankara: İmaj Yayınevi.
- Erdoğan, İrfan. (2002) “Eğitimde Yeni Yönelimler” *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (Ed.Ö. Demirel; Z. Kaya). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ergun, M. (1994) *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara: Ocak Yayınları.
- Girgin, A. (2000) *Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik'i*, İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Gökçe, O. (2001) *İçerik Çözümlemesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yaşatma ve Geliştirme Vakfı Yayınları.

- Güz, Nurettin. (2005). *Haberde Yönlendirme ve Kamuoyu Araştırmaları*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güz, Nüket. (1997). “Yerel Basında Gazetecinin İşlevi Nedir? Ne Olmalıdır?” *Yerel Basında Gazetecinin Tanımı, İşlevi, Çalışma Koşulları ve Sorunları*, İstanbul: Erdim Basım ve Yayınevi. (119–130).
- Hellriegel, D. Ve Diğerleri. (1999) *Management*, New York: South-Western College Publishing.
- Kalender, A. (1999). “Demokrasilerde Yerel Basının Önemi”, *Yerel Gazetecilikte Meslek-içi EğitimYerel Basın Eğitim Seminerleri Yazı Dizisi 13*. (52-61).
- Kammayer, K. C. ve Diğerleri (1990) *Sociology*, Boston: Allyn and Bacon.
- Macionis, J. J. (1997). *Sociology*, New Jersey: Prentice Hall,.
- Schaefer, R. T. ve R. P. Lamm. (1992) *Sociology*, New York: McGraw Hill Inc.
- Skjerdal, T. S. (1993). *Siebert's Four Theories of the Press: A Critique*. <http://www.geocities.com/CapitolHill/2152/siebert.htm#social>. Erişim tarihi 23 Nisan 2007.
- Tezcan, M. (1996) *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara: Feryal Matbaacılık.
- _____. (2005). *Sosyolojik Kuramlarda Eğitim*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Türköne, M. (2005) *Siyaset*, Ankara: Lotus Yayınevi.
- Vural, A. M. (1999) *Yerel Basın ve Kamuoyu*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yakut, İ. (2004) *Deprem Tehlikesine Karşı Hazırlanmada Kitle İletişim Araçlarının İşlevi*, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Yayınları Yayın No: 149.
- Yüksel, H. ve Demiray, U. (1988) *Basının Toplumsal İletişimdeki İşlevleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yüksel, E. ve Gürçan H İ. (2001) *Habercinin El Rehberi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- . (2005) *Haber Toplama ve Yazma*, Konya: Tablet Kitabevi.